

АНОТАЦІЯ

Кун Цзивей. «Музична творчість як мистецтвознавча проблема». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво. – Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. – Суми, 2021.

Актуальність дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та виявленні специфіки музичної творчості з позицій мистецтвознавства, що включає два концепти у їх діалогічній єдності: культуру та особистість. Специфікою представленої роботи є вивчення сутності музичної творчості, що характеризується спрямованістю уваги митця до вираження суб'єктивованих смислів, ідей, що актуалізує оригінальність музичного мислення, здатність до конкретизації та поглиблення образно-сміслової сфери твору.

У дисертації визначено поняттєвий апарат дослідження, природу музичної творчості. У дослідженні проаналізовано і уточнено основні поняття стосовно феномену музичної творчості, а саме: «музика», «творчість», «музична творчість», «псевдотворчість», «псевдомузика», «квазімузикант». Сучасне осмислення проблеми творчості виявляє поширене ототожнення понять «музика» і «музична творчість», що виявляє очевидність згубності подібного поєднання. З одного боку, таким чином виявляється незнання наявності репродуктивних і продуктивних процесів музичної діяльності, а з іншого – вихолощується специфіка і зміст власне творчості в музичному мистецтві.

Підміна понять «музика» і «музична творчість» закриває двері в світ вивчення творчості як багатогранного психофізіологічного процесу, який активізує художньо-образне мислення, естетичну свідомість і несвідоме в цілому, допомагає знайти шлях до духовного вдосконалення особистості музиканта. Сьогодні гостро стоїть проблема псевдотворчості, псевдомузики і квазімузикантів. Антихудожнє, низькопробне, вигадливе не тільки завдає непоправної шкоди музичному мистецтву, але і

суперечить суті творчості, її гносеологічній (пізнавальній), аксіологічній (ціннісно-орієнтаційній), морально-етичній, соціально значущим складовим.

Сформульовано авторське тлумачення даного поняття. Музична творчість – це винайдення нової ідеї, оригінального задуму в області музичного мистецтва, що пов'язані з моделюванням, народженням, відтворенням і сприйняттям художнього образу, основний зміст якого визначає людина за допомогою освоєння природи звуку. Музична творчість – це нова думка, що знаходить свій вираз за допомогою специфічної звукової палітри.

Виявлено, що важливою передумовою творчої діяльності у будь-якій сфері є здатність людини піднятися до усвідомлення внутрішніх механізмів розвитку культурної форми, зрозуміти контекст певного історичного системоутворення, в якому відбуваються процеси особистісного зростання. Культурну форму не можна змінити, вона може тільки сама себе вичерпати із закінченням певної історичної епохи. Творчість являє собою таку здатність, завдяки якій людина конструює нову реальність з позицій смислетворення, опановуючи світ за законами доцільності та краси. Творчість як мистецький процес є явищем зі складною структурою й пов'язаний як зі світом суб'єктних переживань і оцінок, так і з логікою культурної епохи, яку представляє митець.

Визначено, що процес творчості знаходиться у тісному поєднанні з процесами сприйняття і відображення дійсності, втіленої у знакових системах культури; отримана творчою особистістю інформація, опосередковуючись емоційно-чуттєвими переживаннями композитора, трансформується у свідомості в образно-метафоричні конструкції. Завдяки авторському контексту, в якому сконцентоване бачення митця, виникають оригінальні інтерпретації, нові смисли. Таким чином, процес творчості є виявом світосприйняття особистості через предметність самої себе.

Досліджено еволюцію європейського музичного виконання до рівня професійного виконавського мистецтва. З'ясовано, що даний процес відбувався в межах: культової музики, світського музично-суспільного життя, пройшов період виникнення нового сольного інструменту – молоточкового фортепіано, появи

публічного платного концерту та створення естради. Вагому роль у цьому процесі відіграли композитори-віртуози, формування нового типу музиканта – інтерпретатора, що сприяло підвищенню значущості у виконавському мистецтві інтелектуального начала та об'єктивно-пізнавальних елементів.

Доведено, що музичне виконавство представляє собою складний творчий процес, який має свої неповторні риси. Проблема творчої інтерпретації стимулює розвиток у виконавця-вокаліста цілої низки професійно-особистісних характеристик, серед яких художньо-образне мислення, володіння музичною ерудицією, засобами музичної виразності тощо. Лише за умови володіння різноманітними технічними прийомами та досвідом виконавської діяльності, вокаліст зможе глибоко та в повній мірі розкрити зміст твору, що підлягає його інтерпретації.

Виявлено, що творче начало в музично-виконавській інтерпретації розкривається через індивідуальне наповнення суб'єктивно новим особистісно-забарвленим змістом об'єктивно існуючого авторського нотного тексту. При цьому, суб'єктивну цінність інтерпретаторської діяльності музикант-вокаліст набуває в процесі саморозкриття, самозбагачення, особистісного зростання. Перетворюючий вплив інтерпретації на виконавця пов'язаний з тим, що через творче спілкування з музичним твором, композитором, його епохою та всією художньою культурою, вокаліст-виконавець збагачує межі своєї особистості. *Творчу інтерпретацію розглядаємо як комплексний прояв індивідуально-особистісних характеристик виконавця в процесі артистичного прочитання і реалізації музичного твору.*

Розглянуто музичні комп'ютерні технології в аспекті інструментарію сучасної музичної творчості. Виявлено, що активний розвиток у галузі науки і техніки, й зокрема – в області інформаційних технологій позначився на всіх областях людської діяльності, сприяв суттєвим змінам у концепції підходу до акту творчості, оскільки нові засоби електронного інструментарію вимагають винайдення нових методів реалізації творчих завдань. Сучасне музичне мистецтво знаходиться у нерозривній єдності з прогресом у галузі музичних технологій виконавської, композиторської та аранжувальної технік.

Доведено, що історичний розвиток призвів до змін суспільного життя та усіх мистецьких та культурних сфер, закономірно й безперервно впливаючи й на музичне мистецтво. Цей прояв відбивається у постійному збагаченні, новій організації та використанні його компонентів, серед яких: гармонія, мелодика, форма, структура, інструментування, ритм тощо. Нового змісту набувають й нові форми музичного вираження, про що свідчить наступний відрізок еволюційної послідовності: вокальна поліфонія – монодія бароко – поліфонія періоду розквіту барокового мистецтва – класична гомофонія – романтизм – необароко – неокласицизм. Виявлено суспільні та соціальні умови, які мали безпосередній вплив на подальший розвиток музичного мислення: економічні кризи, світові війни, стрімкий науковий та технічний розвиток, виникнення грамофона, магнітофона, звукозапису, електричної лампи, небувалий на ті часи темп життя великих міст, вплив джазу та східних культур тощо, що призвело до віддалення творчих методів не лише окремих композиторів, а й цілих композиторських шкіл.

Виявлено, що історичний розвиток електронної музики та електронних музичних інструментів знаходиться у тісному зв'язку з творчими процесами, що відбуваються в композиційній галузі, галузі виконавського мистецтва, музикознавства, та виражається у: вдосконаленні музичної мови, її збагаченні різноманітними композиторськими методами, засобами і прийомами фактури музичних творів, та виникнення в результаті цього електронного інструментарію, що є новим за принципом звукоутворення та звуковидобування, вимагає від виконавця принципово нового підходу до акту творчості. Зазнає змін власне концепція підходу до творчості, що виражається у зростаючій потребі залучення до музично-теоретичної наукової галузі техніко-технологічних знань, а також знань у галузі інформаційних технологій та музичної акустики.

З'ясовано, що найважливішою відмінною рисою електронної музики є її здатність проникати всередину природної структури звуку: створення чистих синусоїдальних звуків; використання чистих синусоїдальних звуків в якості основи для абсолютно нових акустичних структур (Б. Мадера «Синтаксис»); створення

тембрових сумішей і шумів за допомогою синтезаторів і обладнання частотної обробки звуку (Л. Беріо «Картина міста»); можливість створювати нові звуки, що дозволяє оновлювати звуковий матеріал музики (Х. Аймерт «Етюд на звукові суміші»); подальший розвиток принципу «тотальної організації» музичної форми (К. Штокхаузен «Етюд I» і «Етюд II»).

Виявлено відмінності композиційних принципів і методів технічної та академічної музики. З'ясовано, що перш за все це виражається в новому підході до творчого процесу, оскільки для створення звукового образу певного інструменту необхідні точні знання щодо використання того чи іншого прийому в музичному контексті, адже музика в комп'ютерних технологіях створюється засобами програмування. При цьому важливо розумітися на основах психоакустики, володіти знаннями про структуру тембру, параметри управління та синтезу, бути в курсі новітніх винаходів в області музичного обладнання тощо. Відповідно, засоби художньої виразності електронної музики знаходяться у прямій залежності від виконавських параметрів використовуваних електронних музичних інструментів.

Визначено принципові відмінності сучасних електронних музичних інструментів від можливостей традиційних музичних інструментів: наявність широкого різноманіття тембрів та їх відтінків; електронні музичні інструменти мають здатність штучно моделювати акустичні ефекти, притаманні різним приміщенням (hall, room, plate тощо); можливість фіксації музичного тексту у вигляді послідовності музичних подій з відтворенням звукової, динамічної, тембральної, метроритмічної палітри музичного твору; можливість квантизації ритмічного малюнку музичного тексту, що полягає у вирівнюванні ритмічного малюнку мелодії чи фактурного супроводу; конвертація MIDI-секвенції в нотний текст у вигляді партитури, клавіру; функція SKALE, що дозволяє здійснювати ладові модифікації строю музичного сигналу.

Ключові слова: музична творчість, сучасна музична творчість, композиторська діяльність, музичне мислення, музична інтерпретація, комп'ютерні технології, електронна музика, електронні музичні інструменти.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Кун Цзивей. Музична інтерпретація як прояв творчого самовираження. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2020. №3. С. 250–255.
2. Kong Ziwei. Musical thinking and composing technique in terms of computer technology development. *Культура України*. 2021. №71. С. 82-86.
3. Кун Цзивей. Електронна музика: розвиток технічних методів та художні досягнення. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. №34. С. 60.-64.

Праці в наукових періодичних іноземних виданнях:

4. Кун Цзивей. Интеграция компьютерных технологий в музыкально-творческую деятельность. *The scientific heritage*. 2021. Vol. 4. № 59. С. 12–15.

Тези доповідей на наукових конференціях:

5. Кун Цзивей. Творча інтерпретація вокальних творів. Сучасне мистецтво: науково-методичний та практичний аспекти : мат-ли І Всеукр. наук.-практ. конф. з між нар участю, 28–29 квітня 2020 р. Умань І міжнар. наук.-практ. конф. 30 вересня 2020 р. Умань : Візаві, 2020. С. 35–39.

Кун Цзивей. Моделювання музичного тексту як невід’ємна складова творчості. Інноваційні наукові дослідження: світові тенденції та регіональний аспект : мат-ли міжнар. науково-практичної конф., 29–30 листопада 2019 р. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. С. 107-111